

Изази сваке
недеље.

ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ.
УРЕДНИШТВО ЈЕ У БО-
ГОСЛОВИЈИ.

СИОН

ЗА СВЕ ОРПСКЕ КРА-
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И
50 НОВ.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД
НЕРЕДОВНИХ ДОПИС-
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује проф. богосл. архим. Нестор.

Беседа на велику Госпођу¹⁾.

О подизању хришћанског морала у нашем народу.

„Апостоли ѿ коначъ совокупил еса
здѣ ко веси Гетсиманисти : по-
гребите тело моје и ти сине и Боже
мој прими духъ мој! — (скѣтиленъ).

Овим се речима света мати прашташе са животом, за-
чињеним бедом и невољом, поносом и славом, тугом и жа-
лошћу! Овако мати учитеља у последњим часовима призиваше
апостоле господње, кротке и врсне ученике божанственог им
учитеља, — да се што пре скупе у село Гетсиманију, те да
њене земне остатке предаду на сахрану у хладна недра све-
општој матери — земљи! —

Но пресвета богородица добро утврђена и срцем и ду-
шом у вери, коју проповедаше небесни учитељ и син њен,
прашта се са овим светом, лако, без бола и туге; и онако
незлобно, као што у животу беше, склапа очи и вели; „И
ти сине и Боже мој прими дух мој.“

Ово је богољубиви слушаоци прави крест добродетељи,
јер у часу издисања излазе нам пред гасеће се очи сва дела
наше прошлости. Ово је она мета људска, коју човек до-

¹⁾ Говорио у северинској цркви Јован Димитријевић парох.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

стиже, кад му злобно срце престаје куцати, страсти се стишавају, речи му изумиру на ледећим се уснама, а једина му остаје нада у награду вечним животом. Оваким се надањем блажила и света мати божанственог учитеља, кад се у последњим часовима препоручивала своме сину, и не старајући се много о трулежном телу рекла праштајући се с апостолима „погребите тело моје!“...

Сводећи утеху на самртном часу на једину наду у продужење вечног живота, да се запитамо богољ. слушаоци: какав је наш данашњи живот? Какви ли су нам последњи тренутци? И ублажава ли и нама нада ону тугу, која нас сналази у последњим часовима? — Ово су питања, која се тичу одредбе самог живота и с тим људског унапређења; за то ћу их и објашњавати с великом обазривошћу и складним примерима.

Тешко је данас наћи човека, окићеног духовним врлинама, које се огледају у праведљивости и добротинству, као на извору људске безазлености. Тешко је данас и наћи трага спремању за вечни живот и обећано блаженство, све иде у натач противној тачци и на сусрет пропасти, из које се не да ни замислити а толи извести ни земаљско благовање, тим мање вечно блаженство. — Нема данас сина са безусловном послушношћу и покорношћу очиним заповестима? Ретка је данас та ћерка, која ће са зажареним од стида образима саслушати све паметне очине савете а мајчине прекоре? Шта више, често ће она, наговорена од других, оставити праг очев, па ићи тамо, куда је вуче слепа страст! — Ћутањем прелазим даље примере, који су међу нама тако чести и истоветни, да су нам већ обични постали; но вас при том питам: шта ми у таким случајима чинимо? — Смејемо се данас једноме, а сутра ће се исто тако нама смејати. Па куда то води? Да ли к срећи или богатству, добру или задовољству? Од свега тога нема ништа, ту нема ни спомена о срећи и напретку. Напредак нам је у том, што се сиротиња размножава, а бла-

гостаће бежи од нас у други вреднији и послушнији крај! С тугом ћемо само се пренасти и узалуд неразборитост проклињати, кад се пробудимо иза сна! Само да нам плач не буде доцкан, као плач Јеремије пророка, што онако жалосно тужаше над сужњим робљем негда славног Израиља.

Презајмо дакле за времена, будимо свесни свога положаја! Будимо родитељи, који ће умети своју дужност вршити, који ће вазда својој деци бити пример и углед у раду и божјој послушности. Па и ви млађана децо будите послушни вашим родитељима, јер је ваша срећа тесно скопчана и са њиховом, ваше благо биће њихово задовољство и уживање.

Прелазећи укратко те немиле појаве, који нам овако изгледају, да се већ не могу поправити, да вам сад обратим пажњу на онај час, на оно одсудно време, кад се човек подсећа да му се ваља спремити, да пође на углед! — Трза ли се онда он од прошлости, преза ли од множине почињених грехова? Подузима ли га језа од страшног суда, стрепи ли од праведног гњева, што га очекује? Као што му живот небрежљив беше, као оно простодушном Исаву, што за чинију кувана сочива продаде млађем брату Јакову право првенства, — нема ту премишљања о прошлости, па ни спремности за будућност. А за што? — Наша светилишта, наши храмови велељепно подигнути општим захтевом и преком потребом свију нас — стоје празни! Наш одзив тако је слаб, да га можемо назвати никаквим. Отуда ће изаћи, да ће та немарност прећи и на наше потомство. Старци и старице не ће у будуће премишљати о врлинама, већ ће божанске проповеди својим млађима заменити са простим бенетањем, без икаква погледа на будућност нити обазривости на своју прошлост, јер не чуше и сами боље, јер ретко завириваше у свети храм, који би их напојио божанском добродетељи. А не виде да је већ куцнуо час, у који ће рећи праведни судија, који га већ и сувише трпи: „Посеци ту бесплодну смоквицу! За што да ту стоји и само место запрема?

Такви примери куже млађане душе, као најприлепивија болест, па нас изненађују, кад видимо непокорност дечију, ма да сами рђаво семе посејасмо, без погледа на последице.

Описах и то стање благим речима, сећајући се светости данашњег дана; па да видимо сад тог несретника, који се мучи на постели, у часу када мати Господња рече „И ти сине и боже мој, прими дух мој,“ у *последњем* тренутку, кад се дели прошлост земска од небесне будућности. То је време издисања! Зар нас у том часу не поражават туга због вечног опроштаја са својим сродницима и пријатељима? Зар нам сузне очи не издају унутарње болове, и ако нам се језик веже? И зар не бисмо хтели изнемоглу руку још једном подићи, да кажемо последње „збогом“ и да препоручимо пријатељској сахрани нашу успомену међу њима? Па вас при том помислу питам богољубиви слушаоци: „Да ли ће нам нада блажити ове силене осећаје? Хоће ли нас тада вера крепити будућим награђивим животом вечним, као што света богородица беше укрепљена полазећи на онај свет?“ — Мало их је, који се теше том надом и који се спремају у том часу да полете у врлети небесне с вером у бољи живот вечни. А пријатељи и знанци, гледећи како бесавесник на постели умире спокојно, ма да знају сва његова зверска и богомрска дела, и сами се по том у животу управљају. Редак је тај, који ће задрхтати при помислу, да ће тај бесавесник предстати строгом и неумитном судији. А то баш и јесте право зло, јер из тог ничу мисли, да ако је слеђеним телом усахнуло биће човеково на земљи, за навек изумири у њему и само задахнуће божанственог живља. Не страшећи се ни земаљских последица, а свевидност божју узимљући као кроза сан, као гњили члан рода свог, исти онакав какав беше у животу, — ступа и у саму смрт. — —

Ето то су махне с гледишта хришћанског и човечанског, које нам тлаче, које нам понижавају част и понос наш. Ту лежи и она снага, којом син подиже скрнаву руку на

оца, ту лежи осорљивост ћерке на мајчине прекоре и савете. А што је још горе и као природна последица томе, то је да се због тога слабо или ни мало не премишља о раду и бољем прибитку. Сами смо криви томе, те нам за тим долазе дани љуте невоље и оскудице.

К теби се сада обраћам о света мати, извору блага и добродетељи! К теби посреднице наша да нас обасјаш блеском твоје добродетељи, те да хитећи мети свог живота видимо дела своја успехом увенчана. А кад над побушеним гробом нашим и последња победна песма прозуји, славу твоју узносиће душе наше у обећаним врлетним световима, где око престола божјег, кога вечно облећу анђели, продире кроз сва небеса: „скатз, скатз, скатз господз сакаотз.“ — Амин.

Наши манастири.

(НАСТАВАК).

Наравно, онаквих спољних узрока, који учинише да се јави *пустиножителство*, код нас нема. Гоњења, која примораше људе да беже из средине људског друштва у суседство к зверовима — данас не постоје; али *дух*, који гони и не трпи све оно, што није *од мира сего*, постоји и сада као што је био и пре, а биће га и остаће и у напред на свагда. „Кад бисте ви били од овога света, свет би своје љубио; а кад ви нисте од овога света, но ја избрах вас од света, то ће с тога и мрзити овај свет на вас. Слуга није већи од својега господара; кад мене не штедише него гонише, то ће зацело гонити и вас. Упамтите ту реч моју и не смећите је с ума.“ (Ев. Јоан.). То је дакле судба свега оног, што је *истинско, честито, узвишено и савршено* кроз све векове! Наше доба нема те среће, да се може изузети и ставити у бољи одношај, нег што беху сви векови у односу своме наспрам добра и зла, светлости и таме. Сва разлика — ако је има — то

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

је тек у једним само формама и спољашности. Од пре су напали на људе оруђем насиља, — а сада шаљивим листовима, презрењем, подметањем, тајним и јавним сплеткама. Не треба ту много памети и пажње, па да сваки увиди, како и у нашем друштвеном животу коси тај дух нетрпivosti све оно, што не иде упоредо са његовим појмовима и погледима! Човек, на пр. не пије вина, не пуши дуван, не игра карте, но живи скромно и усредсређено. „Виш какав је староверац! Та ти би отишао у калуђере!“ пребацују му и натресају се са свију страна ка у шали пријатељи његови. — Човек поштује и љуби своје очинске обичаје, који су се под упливом цркве срасли с душом његовом још из детињства. Седајући за ручак, он и у гостима као и код своје куће, ма и на брзу руку прекрсти се или очита обичну молитву, коју чита и код куће пред ручком; но људи, који седе поред њега, узму то на поцмеј и поштен човек мора да трпи и црвени пред осталима, и само за то, што није као остали. Човек живи саобразно истинама своје вере потчињавајући свој разум разуму божју; а њему у очи наспомињу да је сада 19-ти век, а за леђима крсте га свакојаким именима, а понајвише *назадњаком*. Човек под упутством строге наравствености, тражи наравствену потпору у свези са црквом, у молитви, у тајинствима, — но и о њему не ћеш чути другог одзива до *Фарисеј*, па ма он био и најбољи вршилац својих грађанских дужности.

Такав *дух*, који не трпи ма што, што је противно његовом личном настројењу и тежњи, — даје се видети чак и онде, где не би требало да буде ни у каквом случају, а на име *у школи*. Какво дете, на прилику, које је имало срећу да се од првих својих дана заклони од грозних и неваљалих призора лакејских и куваричиних, и да стане под благотворни утицај своје мајке или доброг друга и наставника, — не ће да се кези на своје другове у школи, ни да прави оне шале и комендије, које чине његови другови, већ напротив чита књигу духовне садржине, или се радо облачи у стихаре

и рипиде, чита апостол у цркви и т. под. — о! такво дете не ће лако проћи кроз школу од својих другова. И задеваће га, и смејаће му се и изигравати његову мирноћу, његово држање и нарав, па ћеду га и назвати свакојаким унижавајућим именима. Ето такав је наш живот, — живот, који дружно избацује из себе све, што стоји више од њега по чистоћи, искренности, духовности и што он не признаје *за своје*. И наспомените овом свету ма једну хришћанску обавезаност, која би истицала из најчистије општечовечанске природне наравствености, а ви ће те опет чути онај исти одговор „ја нисам калуђер нити затворник; ја хоћу да живим!“ А зове ли се то живети и какав је то живот, — о том он не ће вас ни да саслуша.

Тако дакле гоњења у садашње време нема; али и наше време има много којечега, што је у стању да натера по гдекојег па и најбољег човека, да држи себе изолирано од осталог светског друштва, да ћути онде, где би он код других услова имао ваздан да говори, и да осећа у души како је тешко и кабо је жалосно, што се не може то друштво да измири са онако лепим и узоритим тежњама његове поштене душе.

(НАСТАВИТЕ СЕ.)

Домаћи живот старих Хришћана.

Кад посмотримо брачни живот првих Хришћана, уверићемо се, да је њихова свеза била свеза љубави и чистоте, да су потпуно испуњавали оно, чему их је учио Господ и његови апостоли. Св. Климента римски похваљује у својој посланици Коринћане овако: „Ви сте се владали по закону божјем сасвим похвално, ви сте послушни били старијима, и поштовали сте своје родитеље. Ви сте саветовали млађима, да пристојно и скромно живе, а женским — да свршују све у добром поретку и с чистом савешћу, да љубе мужеве и увек на памети имају, да им закон заповеда, да послушне и ваљане кућанице буду.“ Чујмо шта и други стари проповедници брачне чистоте говоре: „Кажи — пише св. Игњатије св. Поликарпу смирн-

ском владици — кажи мојим сестрама, да љубе Господа и нек буду задовољне са својим мужевима, по телу и духу. А тако исто кажи и браћи мојој у име Исуса Христа, нек љубе своје супруге, као што Господ своју цркву.“ Климента александриски од своје стране вели: „Брак се освећује онда, кад се супрузи покоравају Господу и носе бреме свога стања у извесности вере. Добро је дакле, да који су ради у брак ступити, не гледају на лепоту жене, на богатство мужа, но само на врлине. Жене нека удиљ слушају своје мужеве, и нек добро знају, да је њихова дужност, — да чувају умереност, правичност и побожност. Св. апостол Павле врло лепо пише, како се старе жене облачише онако, као што светима пристоји, како се не свађаше, нит много вина пише, но свагда добрим примером млађима претходише, младим женама саветоваше, да љубе своје мужеве и децу, да се не грди име божје (пред поганицима).“ Но у особитој сили и чистоти показивала се љубав супружанска онда, кад је требало пострадали и умрети за веру. Тада саветоваше један другог, да јуначки подносе најжешће муке. За време страдања, супруг, који неје на муке осуђен био, стао би близу осуђеног и с мукама борећег се, па би га разговарао, тешко и узајмно ободравао. Тако приповеда Јевсевије, да је апостол Петар за време мучења жене своје, ној једнако говорно: „жено, опомени се Господа.“ Земаљска љубав у таким случајевима слабила је и уступала место радосној надежди вечног састанка у небесним становима.

Супрузи скопчани свезом брака, гледали су удиљ, да у домаћем саобраћају изразе узајамну љубав и уважање. По сведоци Тертулијана звали су мужеви своје жене: „сестрама“ или „саслужитељкама Христовим.“ Бринуше се за издржање жена и деце, и добро знадоше, да они нису, као што сведочи св. Амвросије, господи, но мужеви, а жене њихове — не слушањне, но супруге. Они поступаше са slabим сподом с пуном љубављу, нит се смедоше као заповедници какви показати. — И жене са своје стране јако су мужеве своје пазиле, и њихове махне сносила. Оне се не бринуше ни мало о оном, што се ван дома њиховог догађало, но радише своје домаће послове; оне су прале и ткале, и њихов посао прекидала је само молитва и дечија дрека. Неверност је далеко од њих била, и све што би само сумњи повода дало, одбацише оне од себе; зато носише оне врло просто одело, њихов ход и дочек био је скроман, и ничега не имадоше, чим би туђе око на себе привукле. Атинагора хвалећи своје пред неваљалим погани-

пама вели: „Они, који су у закони брак ступили, избегавају и најмању сенку непристојности.“ Брачни живот првих Хришћана најбоље се одликовао чистотом и поштењем. Св. Јустин мученик вели, да их није гонила проста чувствена страст, да се жене удају, но жеља да имају деце, тих будућих наследника царства небесног. За љубав поштења не хтедоше стари Хришћани врло често после смрти свог друга, наново у други брак ступати, чему се незнабошци јако дивнеше. Минуције Феликс у својој „Октави“ вели: „Наша стидљивост не види се толико на лицу, колико је у срцу чувамо, и они верни, који ступају у брак, тако су чисти, да се никад одважити не могу, да у други брак ступе. Ви држите, да она дела несуд противна поштењу и стиду, која се код нас и не виђају но само код вас. Ми смо поштени и у речи, и у делу. Ви забрављујете прељубу, а у ствари чините; код нас се сваки муж роди за своју жену. Ви казните рђава дела и преступе, а код нас је и једна помисао на зло већ грех.“ Кад кад се догађало, да су жене хришћанске, кад су виделе да им мужеви страдају, саме себи главе дошле, само да не падну гонијоцима својима у шаке, те су тако част супружанске верности увенчале и славом мучеништва,

Најглавнија брига хришћанских жена у поганичким домовима била је та, — да обрете своје у веру Христову, или ако јој је муж покварен и грешан био, да га изведе на пут врлине и добродетељи. О тој лепој особини хришћанских жена говори врло лепо св. Златоуст, кудећи неваљале обичаје свога века. „Некад се стараше св. жене, да распростру јеваџеље међу својима, а данас наше жене брину се само како ће се раскошношћу, накитом и ходом, језиком и дотераном лепотој другоме допасти. А о важним и великим дужностима брачног стања оне и не мисле и не сањају. Или зар има жене, која је покушала, да свога мужа исправи? Има ли мужа, који је гледао, да му се поправи жена? Или ако их има, те их је врло мали број, јер већина их се занима с накитом, оделом, допадљивошћу и богатством.“ Блажени Августин приповеда о својој матери Монизи, како је она гледала, да свог мужа Патриција обрати у веру Христову не само речма, него и добрим владањем.

Према деци својој стари хришћански родитељи испуњаваше најтачније све обавезе природе и закона божјег. Чим се дете роди одма мати побрине се, да себе и дете освешта крсним знаком и молитвом, а у 40-ти дан иде у цркву, да прими свештенички благослов, по примеру св. Дјеве Марије и по закону старозаветном. О том прекрасном обичају говорећи св. Златоуст о Матери Самуило-

вој вели: „Она је принела Богу двојаку жртву — духовну, посветив себе Богу, и — телесну, коју је заклао свештеник. Шта је мислила она о себи, кад је посвећивала дете Богу на службу? А шта друго него ово: „ја нисам извор добра; ја дајем Богу, што сам му дужна, и предајем му залог, што ми га је поверио. У таквом расположењу духа посветила је она себе с младенцем вишњему... Хришћанке! угледајте се на то! Желите ли имати деце, приданите на молитву и замолите свештеника, да се за вас Богу помоли; но кад постанете матерама, посветите и себе и дете Богу.“ Мати укрепљена благословом цркве живо се старада, да васпита дете своје.

Стари Хришћани сматрали су децу своју као дар божји, као нове и миле чланове цркве и отачаства. Атинагора доказује да су матере, док су још плод чисте љубави у утроби својој носиле, врло добро пазиле на себе, и чим се дете родило, одма су га њежно и брижљиво неговале. Св. Јустин мученик укоравајући незнабошце што они своју новорођенчад остављају судби, вели „ми се бојимо, да дете остављено од својих родитеља и хранитеља не умре, и ми узрок смрти те да будемо. Ето зашто ми или сасвим не ћемо да се женимо, или ако се женимо, то чинимо зато, да децу одранимо и васпитамо.“ Стари Хришћани колико су се год за дечије телесно благостање бринули, толико су дванут више пазили на њихов душевни развитак. По речма реченог мученика главно је код њих било васпитање деце у божанственој науци. Св. Златоуст матерама свога времена говори: „ви матере учите децу вашу да се крсте, и пре него што науче како се треба прекрстити, ви их саме крстите.“ Кад деца већ поодрасту, учише их родитељи истинама спасенија, молитвама, појању и обредима при богослужењу. А највише ишли су стари родитељи на то, да уче децу своју добрим својим примером, јер по речма Златоустог, дела родитељска служе деци као књиге, из којих се она најбоље уче. Они водише, или ако су још мала, они носиле своју децу у цркву и причешћиваше. За наставу деце у светским наукама, сваки који је поле могућан био, држао је домаће учитеље деци; при том саветовали су оци црквени родитељима дотичним, да на опрезу буду, да се како тим начином не потграде што рђаво у невину душу њихову. Немарност и нехатост у таквом важном делу, као што је изобраажење дечије, строго се казнида.

Родитељска љубав старих Хришћана показивала се међу осталим и у том, што они сматраше децу своју као наслеђенике цар-

ства небесног, и радоваше се кад им деца доспеше у царство небесно, на ма то било и путем мучеништва. Мати св. мученика Маријана сматрала је себе за сретну, што је могла сина свога целивати. Кад је управитељ Публије хтео од Хришћанства одвратити св. Фелицитату ставив јој пред очи њених седам синова и муку, која их очекује, одговори му она: „моја ће деца живити, ако се сачувају од идолопоклонства, а у противном случају пропашћеду за навек. Сажаљење је твоје безбожно, милосрђе жестоко. Децо! погледајте небо, тамо уприте очи ваше, јер вас тамо Христос са светима својима очекује. Борите се за душу вашу и покажите свима како јако свог Спаситеља љубите.“

При том не можемо мислити, да је код хришћанских родитеља у подобним случајевима ослабила природна љубав к деци. Но што је силнија та природна љубав била, тим је већа и драгоценија жртва била, што ју они у мучењу деце своје Богу приносише. Послушајмо глас материнске љубави св. Перпетује, која је за веру у тамницу бачена била и после мученичку смрт претрпила. „Шта ме је највећма болело, то је — растанак с мојим дететом. Неколико дана провела сам у горким мукама, но кад ми допустише, да дете моје у затвору код мене држати смем, нестаде у мени туге и бриге, и тамница ми постаде најпријатнији стан, радије сам тамо живила, но ма у каквој дворани.“ Та природна љубав према деци, неје сметала родитељима ни онда, кад су ови непослушност дечију казнити имали. При томе по мњењу св. отаца морали су они избегавати суровост, што се не помирује са очинском љубављу, и непажњу на узрок греха, који би се још за времена отклонити могла. О овоме говори лепо васеленски велики учитељ Златоуст: „ви учите не престано ваше слуге и слушкиње, да кад куда са свећом иду, добро пазе на њу, да од ње каква искра гдегод не падне и сву кућу запади, но учите ви њих, да они с непристојним речма, срамним песмама, рђавим делима, не баце искру у срце вашег невиног сина или ваше невинне ћерке, те би тако изгорео сав дом божји.“

Љубави родитељској одговарала су деца с љубављу спојеном са пуним уважањем тако, да су за љубав родитеља живот свој на коцку метала. Бедни, болни и остарели родитељи налазили су у деци својој кренку помоћ и потпору. Оној пак деци, која су заборавила на обавезаност и дужност своју према родитељима, претише прљави оци и подсећаше на страшни суд божји. „Сине! — вели св. Амвросије, — страшно осуђујеш себе, ако матер твоју забора-

виш. Њој си обавезан за све што имаш, њој имаш благодарити да си то што си!“ Та љубав к родитељима показивала се особито у време гоњења, кад за веру у тамници тамноваше. Тада хитише деца к њима, да их духовно утеше и да их ако је могуће задовоље телесним потребама. Нека хришћанска кћи видећи да ће јој мати умрети од глади, да би јој спасла живот, дојила је матер својим дојкама, јер јој је забрањено било јело доносити. Овај чудни поступак открије се и сами поганици дивише се и чудеше таквој силној љубави, те матер ослободише затвора, и заједно са ћерком јој издржаваше из државне благајне. Нови пример доноси нам историја детињства Оригеновог. Кад је Леонида, отац његов ради вере у тавницу бачен био, син који га је јако волео зажели да учествује у страдању његовом, те се одважи и напише му писмо, у ком га је тешно и храбрио, моли, да из превелике љубави своје к деци, не преврне вером, но да је мушки и јуначки исповеди. Ма да очина вера неје требала такве наставе, ништа мање, такав израз детињске брижљивости и привржености годно је заиста јако старцу. Иначе да је ма како велика љубав била деце према родитељима опет их она није навела, да преступе вољу божју и веру хришћанску. „Поштуј оца свога, читамо код старих наших, но само донде док те не стане одвраћати од правога оца. Заповест — љубити после Бога родитеље и браћу, имађаше пуну важност; није ли се могло и једно и друго у једно исто време одржати, онда претпостави се Бог свима.“ (Јерон.) Ово је бивало онда кад су хришћанска деца имала родитеље поганике. Деца се тада трудише, да родитеље своје обрате у веру хришћанску убеђени речма св. Јустина: „наша је дужност да обучавамо друге у истинама наше вере, да не одговарамо Богу за грехе, што их други не знајући праве вере чине.“ Кад деца несу могла у намери својој успети и родитељи захтеваше од њих оно, што се са вером хришћанском није слагало, онда се држаше св. писма: „боље је слушати Бога него људе.“ (Дјејан. 4. 19).

Леп пример у том даје нам споменута мученица Перпетуа. У најжешћим мукама њеним док је у тамници лежала, дође јој отац и стане јој говорити о очинској љубави гледајући да јој душу потресе. Но она му одговори! Оче! што је Бог одредио пусти нек се изврши на мени слушкињи његовој, — на месту суда, где се решава судба криваца. Ми људи треба да смо сасвим одани вољи божјој, који се о свима нама брине. И као што тај сасуд, што га на пољу видиш, не може своје име променити, тако не могу ни ја

друкчије себе назвати, него онако, што сам у самом делу, т.ј. хришћанка.“ И кад је затим тамничар заповедио, да јој оца њеног на њене очи пруже бију, она је горко тужила и плакала, но та жалост и туга неје могла њену веру изменити. Постојанство хришћана у исповедању вере видело се у том, што деца не слушаше заповести родитеља својих. те тим навлачише на себе јарост његову, и они их жестоко кињеше и мучише. Они истериваше децу своју из куће, искључиваше их од наслеђства: сами својим рукама предаваше суду децу своју, па и самим мучитељима. Дијоскор отац св. Варваре, сам је својом руком одрубио главу великомученица. На такве поступке родитеља, одговараше деца трпљењем, постојаношћу, и не злопамтише, но радо страдаше на земљи у најжешћој муци, само да славни венац мучеништва добију. „Деца (за веру гоњена) презираше очино наслеђство, да сачувају само праву веру у срцу свом чисту, и да могу добити наслеђство Господа,* пише Арновије.

У породицу хришћанску спадали су и робови. Ма да неје црква била у праву и власти, да њихово политичко стање побољша, опет је она њих удиљ сматрала, као чланове једне и исте породице. Куд је год Хришћанство продирало, свуд је ропства нестало; учење апостола Павла, да по Христу нема разлике међу Јудејцем и Јелином, Варваром и Скитом, робом и слободним, но Христос све је у свима (колос. 3. 11. Гал. 3. 18), представљало је стару породицу са робовима заједно, у новом виду; вера у свеопште призвање и искупљење поравнала је оштро противуречије, које је дотле постојало међу слободним и робом. Сви чланови сматрали су себе као децу једног општег оца небесног. Хришћанска господа гледала су да постану њихови робови оцеви и матере, и средством праве љубави к њима, придобили су праву послушност. С тога гледишта јасне су нам све бриге хришћанске госпде о материјалном и духовном стању њихових робова; тако н. пр. они су учили своје робове ма каквом занату или вештини, како би онда кад слободни буду себе заранити могли; гледали су да њихово срце облагороде — духовно — нравственим васпитањем. „Ми јавно говоримо, пише Ориген против Целза, да идемо на то, да изобразимо све људе у слову божјем; с тога предајемо младим људма наставе, што њима приличе, и руководимо робове, како да се добију благородна чувства и да се посредством божанственог слова (св. писма) ослободе.“ Та слобода састојала се не у уништењу службених одношаја, но у том, што је Јеванђеље повраћало робовима човечанска права, и у томе тако је задовољавајући успевало, да ропство, ма да је још за

дуго само по имену постојало, у суштности више неје било онако какво је изишло из руку првих установљача; горчина његова раз-блажавала се међу Хришћанима тим, што не гледећи на одношај права, робови сматраше се као браћа и сестре, ма и нешто мање. Да би изравнало одношај једне и друге стране, — господара и робова, — Хришћанство је заповедало робовима, да се са својим стањем задовоље и верно господаре служе, не само хришћанске, но и поганичке, не страха ради, но савесно. (Еф. 6. 5. Колос. 3. 22. Петр. 2. 18). Ако слуге искусише што непријатно од господара, тим ови кушаше њихову врлину. Добар беше и у самом ропству слободан, а рђав роб — ма био цео свет његов, остао би не једног господара роб, но толиких порока, колико њиме владаше. Но и господаре саветовала је прева, да са слугама лепо и уљудно поступају, да им у свему добрим примером предњаче, да пазе на њихово владање и да буду као Епископи у цркви свога дома. А слуге са своје стране умедоше ценити то лепо поступање господара тако, да су се по сведоџби Атинагоре саме слуге радо нудиле, да муке што их господари њихови поднети имадоше, сами у место њих поднесу.

Што се тиче друге околности — раскошности у броју робова, која је кад кад код поганика меру претерала, и овде се црква појавила са својим добротворним уливом. Хришћански господар морао се задовољити најнужнијим. Св. Златоуст јако је у своје време корео оне Хришћане, који су по улицама ишли праћени од дугачких редова робова, те тако употребљаваше људе — браћу у Христу и Храм св. Духа за средство свога високоумља. За једнога, вели велики Отац, доста је један или два роба; један може и два и три господара послуживати; ко их више има, нека их отпусти, да друге послове и занате раде. Имајући у виду последње, Златоуст саветује, да се што више и више робова набавља, да тако од њих корисни чланови човечанског друштва постану. Нередко догађало се, да су поганици кад су у Хришћанство прешли, ослобађали своје робове с тога, што као Хришћанин не може имати за роба подобног себи човека, коме је један и исти Бог — Отац, о чему сведочи Префект Хромације. Св. Григорије Ниски назива празник пасхе даном ослобођења робова, ово пак налази основа свога у том, што су се не редко с господарима заједно и робови крстили, и по изласку из бање крштења ступали у нове међу собом одношаје. Хришћански господари несу само ослобађали своје робове, но знајући, да они при отпусту никаквих средстава за препитање своје немају, снабдеваше их са свачим, те им тиме

олакшаваше прелазак у самосталан живот. Кад кад су хришћански робови откупљени били од поганичких владалаца на црквени рачун, — иначе каже се, да је то понижење дошло до злоупотреба; јер неки робови крстише се и молише општину, да их откупи не из нужде, но за какву добит. Свети Игњатије имао је по свој прилици то у виду кад је писао: „Ви (робови) немојте ићи на то, да се на општи рачун откупљујете, те да се не покажете као робови лакомства.“ Такови откупи од стране општина црквених учесташе онда, кад су слободни постајали робовима по старом војничком праву. На ту цељ одређен је био неки део црквеног дохотка, ако не имаше повца чим би откупили робове, онда не штедише ни златних, ни сребрних крвених сасуда.

Ту свезу хришћанских господара и робова, поганици осуђиваше, и философ Целз рођени подмигач наводи, да је код Хришћана постојало правило — да се састави општина из неспособних људи; а то зато вели, што у његово доба неје било међу Хришћанима много знатних људи, учених и богатих. У осталом на основу тога и других примера, не треба мислити, као да се стари Хришћани у свакидашњем животу особито разликоваше од поганика, који их окружаваше, као да је св. вера служила за преграду међу једнима и другима у невиним и допуштеним одношајима.

Осем узаконених Господом закона вере и наравствености, за које би Хришћани радо и сам живот свој жртвовали, спољашњи одношаји у светским делима Хришћана и поганика имали су општи основ. У неком Диогнету писаном писму стоји: „Хришћани не одликују се од других људи ни језиком, ни занимањем; знај да они немају својих градова, ни свог наречија, но живе од чести у земљи грчкој, од чести међ варварима, где се који нађе, држећи се ондашњих обичаја у ношњи, радњи и другим предметима свакидашњег живота, с тога им се сваки див и чуди.“ Но дух хришћанства, који је све проникнуо и осветио, па и само најнезнатније у домаћем животу првих Хришћана, био је узрок, што се све код њих у другом виду представљало, него ли код поганика; он је стварао од демова верних храмове, у којима се свакидашње и сваког часа приносила пријатна жртва Богу — живот сасвим Богу посвећени. Да је то тако видеће читалац даље у нашем разлагању.

У јутру кад је стари Хришћанин с постеље своје устао, пре свега прекрстио се. Иначе чинише то они при свима случајевима, тако рећи при одласку и доласку. Тертулијан вели: „Полазимо ли или долазимо, облачимо ли се ил. обувамо, умивамо ли се ил. за трпезу седамо,

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИВЛИОТЕКА

и палимо свећу, и лежемо и устајемо, или седамо, у кратко ма што да отпочињемо, крстимо се. Св. Златоуст поучавајући ново-крштеног вели: „никуда не иди, а да не кажеш: одричем те се сатано. И осем тих речи прекрсти се; па ако би те срео зликовац или сам сатана, ти ћеш проћи без вреда.“ Тај исти црквени отац тврди, да су Хришћани крстили врата; разне домаће сасуде, бродове, па и саму животињу. И св. Кирило јерусалимски каже: „немојмо се стидити крста Христовог; нека други то кришом чине, — ти се јавно прекрсти, како би ђаволи видећи знак цара са ужасом бегали од њега. Прекрсти се удил кад једеш и пијеш, седаш, лежеш, устајеш, говориш и идеш, — једном речи при сваком делу.“ И на другом месту: „крстимо се увек с пуном надом при јелу и пићу, при поласку и одласку пред легањем и устајањем, ходећи и у миру седећи. То велико предохрањавајуће средство даровано је бесплатно беднима, за слабе је лако; то је дар божји знак вернима и страх ђаволима.“ Блажени Августин овако говори: „у старом Завету знак је био обрезање скривеног тела, а у новом Завету знак је крст на отвореном челу.“ С почетка крстили су чело, уста и груди, и при том говорише: „Во њмја Оца и Свјатаго Духа,“ о томе још блажени Епифаније сведочи, да је свеопшти обичај ондашњег времена био.

(НАСТАВИТЕ СЕ).

Г Л А С Н И К.

Бакон Светозар Михајловић, учитељ школе Обреновачке рукоположен је 21. пр. м. за свештеника и намењен на парохију у истој вароши.

Дар цркви Грачачкој.

Цркви овој учинили су прилоге: Милија Станојевић трговац из подунаваца — један покров на св. трапезу од fine свиле у вредности 600 гр. Сима Радоњаковић тежак из Отрока — један појас у вредности 120 гр; и баба Мара удова почив. Симе Младеновића из Грачаца — један јепитрахиљ у вредности 240 гр. чар, на чему им свештенство и тутори исте цркве на јавности благодаре.